

СТОЛИЧНА ОБЩИНА

гр. София, п. к. 1000, ул. „Московска“ № 33, www.sofia.bg

ЧРЕЗ

Г-Н ЦВЕТОМИР ПЕТРОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

ДО

ПРОФ. ВИЛИ ЛИЛКОВ

ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИК ПРИ СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

Относно: *Питане с рег. № СОА26-ВК66-4484-(1)/29.05.2026 г.*

УВАЖАЕМИ ПРОФЕСОР ЛИЛКОВ,

В отговор на поставените в горепосоченото питане въпроси, представям на Вашето внимание следната информация, предоставена от направление „Околна среда“ при Столична община:

- 1. Как може гражданите да получат подробна информация за вековните и историческите дървета на територията на Столична община?**

Законът гарантира правото на гражданите да бъдат информирани за състоянието на околната среда, като достъпът до данни за вековните дървета е организиран по няколко паралелни канала:

Национален публичен регистър (ИАОС): Изпълнителната агенция по околна среда поддържа дигитална база данни, достъпна за всеки гражданин през интернет. Този регистър съдържа официално обявените вековни дървета в цялата страна. За всяко дърво има досие, което включва: уникален код, ботанически вид (на български и латински), точно местоположение (землище, местност, държавно горско лесничейство), възраст (приблизителна), височина и обиколка на ствола, както и номера на заповедта за обявяването му под защита.

Производство по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ): Ако гражданин или неправителствена организация се нуждае от по-детайлна информация (например: история на лечебни процедури, копия от експертни оценки за състоянието на дадено дърво, или информация за дървета, които са в процедура по обявяване), те могат да подадат официално заявление по ЗДОИ. РИОСВ – София са длъжни да предоставят тази информация в законовия 14-дневен срок.

Физическо обозначаване и образователна роля: На терен всяко вековно дърво се маркира със специална табела. Тя не само сигнализира, че обектът е под закрила на закона и всякакви интервенции по него са забранени, но често съдържа и кратка историческа или биологична справка, което повишава екологичната култура на преминаващите граждани.

2. Кой отговаря за поддържането на подробни данни за вековните и историческите дървета в Столична община?

Дейността е споделена между държавната и местната власт съобразно нормативните актове. Въз основа на българското законодателство и подзаконовите нормативни актове, споделената отговорност между държавните органи (в лицето на МОСВ и РИОСВ) и местната власт (Столична община) се урежда от следните основни документи:

1. Закон за биологичното разнообразие (ЗБР)

Това е основният национален закон, който урежда опазването на вековните и забележителни дървета в България (Глава Пета, „Опазване на вековни и забележителни дървета“).

Чл. 113, ал. 1: Ограничава правомощията по обявяването на вековни или забележителни дървета извън горския фонд изцяло в ръцете на Министъра на околната среда и водите (със съгласуване с министъра на земеделието и храните).

Чл. 113, ал. 3: Вменява на регионалните органи на МОСВ (РИОСВ – София за територията на столицата) задължението да водят регистрите за вековните дървета на местно ниво.

Чл. 114: Посочва, че собствениците на имоти (което включва Столична община, когато дърветата са върху общинска земя – паркове, градини, тротоари) са длъжни да ги опазват, да осигуряват достъп на експерти и да съгласуват всякакви дейности по поддържане.

2. Закон за защитените територии (ЗЗТ)

Макар вековните дървета сами по себе си да се обявяват по Закон за биологичното разнообразие (ЗБР), някои от тях попадат в границите на защитени територии (напр. Природен парк „Витоша“ на територията на Столична община). В тези случаи Закон за защитените територии (ЗЗТ) разграничава контролните функции на Изпълнителната агенция по горите/Дирекцията на парка и ангажиментите на общината за съдействие при управлението.

3. Закон за устройство на територията (ЗУТ)

Чл. 62 и чл. 63: Уреждат устройството на зелените системи в общините. Те вменяват на кмета на общината и общинската администрация задължението да организират съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, на дълготрайната дървесна растителност и на вековните дървета. ЗУТ задължава общината да защитава тези обекти при планиране на ново строителство или преустройство.

4. Наредба за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Столична община (НИПОЗССО). Това е местният подзаконов акт, приет от

Столичния общински съвет (СОС), който детайлизира отговорностите на общинско ниво:

Наредбата определя Дирекция „Зелена система“ като оперативен орган, който извършва експертни оценки, санитарни резитби, укрепване, премахване на сухи клони и непосредствена физическа защита на дърветата.

Тя регламентира и задълженията на кметовете на райони в София да контролират състоянието на зелената система по места и да сигнализират дирекцията или РИОСВ при заплахата за вековно дърво.

Въз основа на горното, РИОСВ има контролна, санкционираща и регистрираща функция, като вписват вековните дървета в официалния държавен регистър и процедурат санкции, ако бъде установено увреждане. Столична община има стопанисваща и изпълнителна функция (когато дървото е на общинска земя). Тя е длъжна да поддържа дървото в добро състояние, да плаща за неговото лечение/укрепване и да го нанесе в своите местни планове и карти, за да не бъде отсечено при строителство.

Опазването и воденето на отчетност за тези природни паметници изисква строго разграничение на отговорностите между държавните контролиращи органи и местната власт:

- Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ – София): Съгласно чл. 113, ал. 3 от ЗБР, регионалните органи на МОСВ водят и актуализират досиетата на вековните дървета на местно ниво (включващи данни за местоположение, вид, възраст, височина, обиколка на ствола и състояние). РИОСВ – София като контролен и регистриращ държавен орган и като териториално поделение на Министерството на околната среда и водите, РИОСВ има ключовата роля по закон. Те проверяват сигнали за вековни дървета, свикват комисии за оценка и изпращат предложения до министъра за издаване на заповед за защита. РИОСВ поддържа местния регистър и извършва периодичен контрол дали дърветата не се увреждат. При констатиране на нарушения, РИОСВ има правомощия да налага тежки административни санкции и глоби.

- Столична община (Дирекция „Зелена система“): На основание Наредбата за изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Столична община, дирекцията отговаря за оперативното управление, мониторинга и изпълнението на консервационни дейности (укрепване, кастрене, лечение) на дърветата, намиращи се на общинска територия, в координация с РИОСВ. Дирекция „Зелена система“ като оперативен орган полага непосредствените грижи като отговаря за физическото състояние на дърветата, намиращи се в градска среда (паркове, градини, улично озеленяване). Това включва: наемане на сертифицирани арбористи за санитарна резитба, поставяне на поддържащи метални конструкции (укрепване) при опасност от разцепване, запечатване на хралупи и третиране срещу вредители. Всички тези действия се съгласуват предварително с РИОСВ.

- Собствениците на имоти: Съгласно чл. 114 от ЗБР, собствениците на имоти (частни, общински или държавни), в които се намира вековно дърво, са длъжни да го опазват и да уведомяват РИОСВ за настъпили промени в състоянието му. Ако едно вековно дърво се намира в частен имот, собственикът е длъжен да осигури достъп

на експертите от РИОСВ и общината за инспекция и е длъжен незабавно да сигнализира, ако забележи признаци на съхнене, заболяване или външна заплаха за дървото.

3. Какви действия ще предприемете за създаването на подробен публичен регистър на историческите и вековните дървета

За осигуряване на по-добра проследимост на местно ниво, Столична община предприема следните стъпки:

- Интеграция в ГИС (Географска информационна система): Дирекция „Зелена система“ извършва дигитализация и нанасяне на точните координати на всички дървета, включително и на обявените вековни дървета в ГИС-портала на София. Това позволява на гражданите да виждат дърветата на интерактивна карта.

От 2015 г. Столична община – дирекция „Зелена система“ прави проучвания, въз основа на които възлага разработката на интегрирана информационна система наречена „Регистър на зелените площи и картотекираната растителност“. Разработката на софтуера преминава през няколко етапа, като първите етапи са обвързани със събиране на информация, оформяне на структурата и номенклатурата на съдържанието, съгласувани и обсъждани със специалисти от ЛТУ и УАСГ. От края на 2017 г. се допълва системата с разработване на различни модули, допълнителни функционалности и тестове. От началото на 2018 година е стартиран етап на заснемане на дървесната растителност в паркове, градини и алеи насаждения на територията на Столична община. Поради големия обем информация и ограниченията в зависимост от периода на вегетация на дървесната растителност – възможност за определяне на вида и неговото фитосанитарно състояние, данните се добавят поетапно.

Към момента е в процес на разработване и дейтаилизиране на горното, като предстоят обучения на представители на районните администрации и служители на дирекция «Зелена система».

- Инвентаризация и съвместни проверки: Провеждане на регулярни съвместни експертни проверки с РИОСВ – София, служители на районни администрации, дирекция «Зелена система» и Лесотехническият университет за актуализиране на дендрологичния статус на дърветата и идентифициране на нови екземпляри, подходящи за обявяване под защита по реда на чл. 113 от ЗБР. Партньорството с Лесотехническият университет осигурява научен подход – използват се съвременни уреди (като томографи за дървесина), които изследват вътрешното състояние на ствола, без да нараняват дървото, за да се определи реалната му възраст и стабилност. От проведените проверки при необходимост се изготвят протоколи с предписания за извършване на необходими манипулации по поддържане на вековната растителност.

Регулярно се извършва систематичен преглед на съществуващите данни, тъй като някои дървета са обявени преди десетилетия и информацията за състоянието им има нужда от осъвременяване.

С уважение,

Васил Терзиев
кмет на Столична община
21.07.2026